

PONUKA

ŠKOLSKÝ
ROK
2026/2027

**VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT
PRE I. STUPEŇ
ZÁKLADNÝCH ŠKÔL**

I. POLROK

V STREDOSLOVENSKOM MÚZEU

Neformálne a zážitkové vzdelávanie v múzeu predstavuje vhodné doplnenie vzdelávania žiakov základných škôl. Nadväzuje na tematické okruhy a vzdelávacie oblasti štátneho vzdelávacieho programu a môže tak obohatiť výchovno-vzdelávací proces žiakov v autentickom priestore historických budov a originálnych artefaktov.

STREDOSLOVENSKÉ
MÚZEUM
ssm

**BANSKOBYSSTRICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ**

Edukačné aktivity

Stredoslovenského múzea (**SSM**) zahŕňajú:

LEKTORÁTY V EXPOZÍCIÁCH SSM

na vybrané témy s možnosťou vzhliadnuť originálne artefakty na vlastné oči.

Vstupné: 1,60 € zahŕňa hromadný vstup do expozície a lektorát. Deti do 6 rokov zdarma.

Dĺžka trvania: 45 min.

PREHLIADKY VÝSTAV S LEKTORÁTOM

zahŕňajú aj množstvo vizuálnych a interaktívnych prvkov.

Vstupné: 1,60 € zahŕňa hromadný vstup do výstavy a lektorát. Deti do 6 rokov zdarma.

Dĺžka trvania: 30 min.

TVORIVÉ DIELNE

podporujú vzdelávací proces a poskytujú priestor na rozvoj kreatívnych schopností detí.

Tematicky sa viažu k témam expozícií, výstav, ročných období i sviatkov.

Vstupné:

- tvorivé dielne k expozíciám a výstavám (súčasťou je aj prehliadka expozície a výstavy): 2,00 €

- tvorivé dielne na iné vybrané témy: 1,00 €

Dĺžka trvania: 45 min.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

s doplnením hravých úloh a hier poskytujú priestor na hlbšie spoznávanie vybranej problematiky.

Vstupné: 2,00 €

Dĺžka trvania: 1 – 1,5 hod.

Pri jednotlivých programoch uvádzame odporúčanú vekovú

kategóriu aj nadväznosť na učebné osnovy. Záujem o absolvovanie programu podľa výberu je

potrebné nahlásiť najneskôr tri dni vopred. Po dohode je možné realizovať aj iný lektorát

na vybranú tému podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov. Pedagogický dozor má vstup

zadarmo a zodpovedá za pokojný priebeh aktivity.

MATEJOV DOM

Nám. Š. Moysesa 20, Banská Bystrica
kontaktná osoba: Jaroslava Dobrotová
tel.: 048/412 55 77

e-mail: md@ssmuzeum.sk; dobrotova@ssmuzeum.sk

STÁLA EXPOZÍCIA

História mesta Banská Bystrica

V stálej expozícii o histórii Banskej Bystrice vám porozprávame o vzniku Stredoslovenského múzea, o histórii medeného mesta a umožníme vám spoznať jeho najvýznamnejšie osobnosti. Uvidíme hodnotné zbierkové predmety, vzácne klenoty a bohatú archeologickú expozíciu. Medzi exponátmi nechýbajú rôzne zbrane, ktoré nielen chránili, ale aj brali životy, výsledky práce šikovných rúk bystrických remeselníkov, či zbierky gotického umenia v našom meste.

INTERAKTÍVNY LEKTORÁT

Hravo po múzeu

Nechajte deti spoznávať históriu Banskej Bystrice hrovou formou. Vydajú sa na cestu plnú pokladov, odhalia fascinujúci život našich predkov, alebo zistia, aké ťažké to mali tovariši, ktorí sa chceli stať majstrami vo svojom remesle. Určené pre žiakov 1. a 2. ročníka ZŠ.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

Cestovanie v čase

Chceli by ste sa niekedy vrátiť do minulosti? U nás k tomu nepotrebujete žiadny záhadný časostroj. V rámci nezvyčajného „cestovania“ žiaci zažijú na vlastnej koži (v historickom kostýme), ako sa žilo ich rovesníkom v typickom slovanskom domčeku, na šľachtickom dvore, či na bojovom poli. Priblížime si aj neľahký údel učňov. Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

Rytierske dobrodružstvo

Hoci dnes už rytieri vymenili kone za autá a „kone“ pod kapotou, u nás zistíte, ako sa žilo skutočným rytierom v období „temna“. Povieme si, kto sa mohol stať rytierom a či naozaj chodili celý deň vo svojom lesklom brnení. Naši malí rytieri tiež budú musieť splniť rôzne úlohy, aby ich napokon kráľovná mohla pasovať do rytierskeho stavu.

Po stopách erbov a címerov

Erby sú v podstate akési symboly a znamenia, vďaka ktorým sa mestá a obce dokázali odlíšiť. Poznáte najstaršiu podobu erbu Banskej Bystrice? Porozprávame sa o vývoji a symbolike erbov, pohľadáme rôzne erby v expozícii Matejovho domu a napokon si vyrobíme svoj vlastný.

Šiel tovariš svetom

Pátranie po známych i takmer zabudnutých remeslách. Pri putovaní múzeom objavíte nielen prácu krajčírov, obuvníkov či medovníkárov, ale aj poctivú robotu irchárov, pramárov, minciarov. Budete hľadať, hádať, objavovať všetky remeselné tajomstvá. Určené pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ.

Strážcovia hradieb

Vyberieme sa na dobrodružnú cestu do minulosti a objavíme tajomstvá mestských hradieb! Deti sa hrovou formou zoznámia s históriou vzniku obranného systému mesta – spoznajú, prečo boli hradby dôležité, čo boli bašty a ako fungovali mestské brány. Program je obohatený o interaktívne aktivity, ktoré prebudia zvedavosť a prehĺbia poznanie o živote v stredovekom meste. Určené pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ.

Sladké tajomstvá minulosti

Vydajte sa s nami na voňavú cestu do minulosti! Počas interaktívnej prehliadky múzea deti odhalia tajomstvá medovníkárskeho remesla, spoznajú aj tradičné nástroje a ingrediencie. Na každom kroku ich čakajú hravé úlohy, hádanky a malé výzvy. Podarí sa im splniť všetky úlohy a odhaliť sladké tajomstvo na konci? Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

PREDNÁŠKY

Keď zubatá kosu brúsi, alebo halloween po slovensky

V minulosti bola téma smrti prirodzená, no dnes ju už predovšetkým pred deťmi dospelí zakrývajú. Napriek tomu sa s ňou deti stretávajú, či už prostredníctvom počítačových hier, rozprávok o upíroch a vlkolakoch, či u nás čoraz viac oslavovaným americkým sviatkom smrti Halloween. Keďže na naše tradičné zvyky sa akosi začína zabúdať, napriek smutnej téme sme pre deti pripravili odláhčenú prednášku, na ktorej sa deti určite nebudú nudiť.

Tajomný svet pod nohami

Zaujímavé rozprávanie o práci archeológa, spojené s hravými úlohami a ukážkou zbierkových predmetov vykopaných v Banskej Bystrici a okolí. Deti sa okrem množstva iných informácií dozvedia, v ktorej jaskyni žili ľudozrúti, kde sa našiel strieborný poklad a ako sa dajú najst' vykopávky v strope. Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

VZDELÁVACIE PROGRAMY V EXTERIÉRI

„Za živa v Bystrici“

Otestujte sa s nami pri prehliadke historického centra mesta spojenej s objavovaním tajomstiev vybraných budov. Na záver zistíte, ako dobre poznáte svoje mesto. Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

Nie je hrad ako hrad

Možno ani netušíte, ale aj Banská Bystrica má svoj hrad. Čo všetko sa skrývalo za hradbami, kde sa nachádzal padací most, vodná priekopa a mnoho iných tajomstiev odkryjeme pri zábavnom spoznávaní mestského hradu. Určené pre žiakov 2. – 4. ročníka ZŠ.

Po dohode je možné realizovať aj iný lektorát / vzdelávací program na vybranú tému (remeslá, archeológia, mesto a pod.) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

THURZOV DOM

Nám. SNP 4, Banská Bystrica

kontaktná osoba: Mgr. Anna Nociarová

tel.: 048/412 58 97

e-mail: td@ssmuzeum.sk, nociarova@ssmuzeum.sk

STÁLA EXPOZÍCIA *Tranzithistory*

Stála expozícia Tranzithistory poskytuje komplexný historický pohľad na mesto aj región Banskobystrického kraja. V expozícii sú zastúpené predmety z archeologických, historických aj etnografických výskumov, histórie výtvarného umenia, numizmatiky a geológie. V stredoveku patrila Banská Bystrica medzi 7 banských miest a stala sa známou aj vďaka ťažbe a obchodu s meďou. Expozícia je doplnená množstvom interaktívnych prvkov, vďaka ktorým sa deti v múzeu môžu hrať aj vzdelávať

TVORIVÁ DIELŇA

Ako sa písalo v minulosti

Dnes ľudia stále viac píšu a komunikujú pomocou klávesnice alebo dotykového displeja, no v škole deti ešte stále používajú pero či kriedu. V minulosti ľudia používali na písanie rôzne materiály, vyrábali si perá na písanie aj atrament. Spolu nazrieme do tajov písárskeho umenia a vytvoríme si vlastné historické listiny. Povieme si o tom, aké písmo sa používalo, ako vznikali prvé knihy, aj ako vyzerali. Určené pre žiakov 3. – 4. ročníka ZŠ.

Móda modrej

Rozpovieme si príbeh o tom, ako našich predkov zachvátila modrá módna vlna, ako sa získavala modrá farba a ako sa vyrábala látka zvaná modrotlač. Zamestnáme nielen hlavu ale aj ruky.

VZDELÁVACIE PROGRAMY

Po stopách permoníkov

Permoníci žili v podzemných chodbách a banských štôľňach, strážili bohatstvo ukryté hlboko v zemi. Pomáhali baníkom pri práci, boli priateľsky naklonení poctivým ľuďom a mstili sa chamtivcom a lakomcom, ktorých navždy uväznili v labyrintoch podzemných chodieb. Spoločne budeme putovať históriou a prostredníctvom riešení zábavných úloh objavíme minulosť nášho kraja od pravekých hľadačov cez baníctvo až po súčasnosť.

Vo farbe malachitu

Program venovaný Zelenej miestnosti Thurzovho domu: o tom, ako objavili neskorogotické fresky, z čoho sa vyrábali farby, ktoré používali maliari fresiek, komu patria erby namaľované na klenbe. Spoločne nájdeme medzi freskami ukrytú jednu Ezopovu bájkou a povieme si aj, čo znamenajú výjavy, ktoré sú namaľované na stenách. Určené pre žiakov 3. a 4. ročníka ZŠ.

Po dohode je možné realizovať lektorát/ vzdelávací program na vybranú tému (baníctvo, meštianstvo, remeslá, archeológia, a pod.) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

VZDELÁVACIE PROGRAMY k ročným obdobiam (Vianoce)

Špaňodolinské betlehemy

Dozvieme sa, ako vznikla tradícia stavania betlehemov a čím sú výnimočné špaňodolinské papierové betlehemy, aké vyrábali naši predkovia v Španej Doline. Budeme sa nimi inšpirovať pri výrobe spoločného originálneho betlehemu, ktorým si budeme môcť pred Vianocami ozdobiť svoju triedu.

Vianočný pozdrav z múzea

Deti si vytvoria pozdrav s vianočnou tematikou, ktorým môžu spríjemniť predvianočné obdobie svojim blízkym.

VZDELÁVACIE PROGRAMY *k ročným obdobiam (Vianoce)*

Sviečky

Blížia sa Vianoce, čas radosti, tradícií a darčiekov. Príďte si vyrobiť vlastnú sviečku a potešiť ňou svojich blízkych. Pritom sa oboznámite s tradíciou včelárstva a vianočnými zvykmi. Domov si odnesiete milú voňavú spomienku, ktorá dotvorí pravú sviatočnú atmosféru.

PREDNÁŠKA *k ročnému obdobiu (Vianoce)*

Od Ondreja do Troch kráľov

Naši predkovia sa snažili zabezpečiť si šťastie, zdravie i dostatok jedla na nasledujúci rok aj pomocou rôznych magických úkonov. Porozprávame si o tom, čo sú to stridžie dni, aké čary, vianočné zvyky a tradície mali ľudia, ktorí žili v dedinskom prostredí. Poodhalíme tajomstvo, ako chceli nahliadnuť do budúcnosti a pokúšali sa vyveštiť si, čo ich čaká.

VÝSTAVA: *(Ne)vymazané dedičstvo*

02. 10. 2026 – 31. 01. 2027

Výstava predstavuje jedinečné prepojenie minulosti a súčasnosti prostredníctvom ľudových krojov zo zaniknutej obce Lešť a šperkov slovenskej dizajérky Petry Tóth. Jej tvorba čerpá inšpiráciu z bohatstva slovenského ľudového umenia a pretvára tradičné ornamentálne motívy do súčasnej podoby autorského šperku. Spojenie krojov a šperkov odhaľuje nadčasovú krásu ľudovej ornamentiky a ukazuje, ako môže byť kultúrne dedičstvo živým zdrojom inšpirácie a tvorivosti.

TVORIVÉ DIELNE K VÝSTAVE

Krojované bábiky

Ozdobte si svoju izbu magnetkou v tvare bábiky. Na dielničke si vytvoríme malé farebné bábiky a navrhne im originálne šatočky podľa vlastnej fantázie. Inšpiráciu budeme hľadať vo vzoroch na krojoch a šperkoch, ktoré si spoločne prezrieme na výstave.

Omaľovánky na ľudovú nôtu

Ľudové kroje ukrývajú množstvo krásnych ornamentov a vzorov. Inšpirujte sa motívmi výšiviek z Lešti a tvorbou dizajérky Petry Tóth. Vyfarbite tradičné vzory podľa vlastnej fantázie a vytvorte si vlastnú farebnú podobu ľudového umenia.

Šperky vo svete

Ako a prečo sa ľudia zdobili v rôznych obdobiach a kútoch sveta? Objavíme rozmanité podoby šperkov a ozdôb – od praveku, cez tradičné kultúry až po slovenské ľudové umenie. Na záver si vytvoríme vlastný papierový šperk a odídeme nielen s novými poznatkami, ale aj s vlastnoručne vyrobenou ozdobou.

VZDELÁVACÍ PROGRAM K VÝSTAVE

Po šperku poznáš človeka

Čo nám môže prezradiť náhrdelník, korálik či ozdoba vo vlasoch? Vydáme sa po stopách šperkov a ozdôb od praveku až po súčasnosť. Spoznáme, ako šperky zdobili telo, vyjadrovali postavenie, príslušnosť aj osobný príbeh svojho nositeľa. Objavíme, z akých materiálov ľudia vyrábali svoje ozdoby, prečo ich nosili a aké príbehy dokázali rozprávať. Zistíme, že šperk nie je iba krásnym doplnkom, ale aj odrazom človeka, jeho tradícií a doby, v ktorej žil.

TIHÁNYIOVSKÝ KAŠTIEĽ

Radvanská 27, Banská Bystrica

kontaktná osoba: Mgr. Ján Beňo, PhD.

tel.: 048/410 33 76

e-mail: tk@ssmuzeum.sk; beno@ssmuzeum.sk

STÁLA EXPOZÍCIA

Príroda stredného Slovenska

Prehliadka stálej expozície so zameraním na spoznávanie geológie, fauny a flóry, na charakteristiku a porovnávanie biotopov vyskytujúcich sa na strednom Slovensku. V ôsmich miestnostiach uvidíte typických i vzácných obyvateľov lesov, lúk, horských bystrín aj jazier, mokradí, ale aj zástupcov sprevádzajúcich ľudské obydlia.

VZDELÁVACÍ PROGRAM

Hlasy prírody

Školský program hravou a zábavnou formou zoznami malých návštevníkov so zvukmi našej prírody. Naučíme sa rozpoznávať spev bežných druhov vtákov ale aj zaujímavé zvuky, ktoré vydávajú rôzne druhy našich cicavcov. Zaujímavosťou na záver budú zvuky hmyzu. Zistíme, že aj jeden náš motýľ má svoj hlas. Školský program bude doplnený pestrou obrazovou prezentáciou, kde si ukážeme, ako vyzerajú zvieratká, ktorých hlasy sme počúvali.

Po dohode je možné realizovať aj tvorivé dielne či iný vzdelávací program s prírodovedným zameraním (ekológia, environmentalistika, botanika, zoológia, geológia, etológia zvierat) podľa konkrétnych požiadaviek učiteľov.

VÝSTAVA

Výstava Meteority - poslovia z vesmíru

12. 06. – 04. 10. 2026

Výstava predstavuje jedinečnú súkromnú zbierku viac než sto meteoritov z rôznych častí sveta a ponúka možnosť návštevníkom nahliadnuť do fascinujúceho sveta týchto výnimočných poslov z vesmíru. Odhaľuje ich pôvod, zloženie, príbehy pádov aj to, ako rozlíšiť meteorit od hornín pozemského pôvodu.

● **TVORIVÁ DIELŇA K VÝSTAVE**

● *Vesmírne kamienky*

● Školský program približuje hravou a zábavnou formou tému vesmíru a meteoritov. Deti sa dozvedia prečo vymreli dinosaury, odkiaľ prichádzajú meteority a prečo sú také vzácne. Na konci komentovanej prehliadky výstavy Meteority – poslovia z vesmíru si žiaci vyrobia svoj vlastný Mesiac s krátermi.

● **VZDELÁVACÍ PROGRAM K VÝSTAVE**

● *Dotkni sa vesmíru*

● Školský program prispieva zrozumiteľným a pútavým spôsobom k priblíženiu témy vesmíru, ujasňuje základné pojmy, pôvod, zloženie a vlastnosti meteoritov. Žiaci sa oboznámia s meteoritmi ako s výnimočnými poslami z vesmíru, dozvedia sa odkiaľ pochádzajú, ako sa dostali na Zem a prečo sú pre vedcov také dôležité. Výklad lektora je prispôsobený veku žiakov a podporený názornými ukážkami, pričom sa žiaci pod dohľadom lektora môžu dotknúť skutočného meteoritu, alebo si pozrieť jeho štruktúru pod stereolupou.

● **VZDELÁVACÍ PROGRAM**

● *Deň zvierat v SSM 01. 10. 2026 doobeda*

● Hromadné podujatie pre školy s vopred rezervovanou účasťou škôl. Podujatie bude zamerané na kontaktnú prezentáciu živých zvierat – exotické živočíchy a bezstavovce z chovu v SSM, tvorivé dielne, pokusy a súťaže. Súčasťou programu bude aj zaujímavá téma zvierat vo vesmíre – prečo boli posielané do vesmíru, aké druhy sa do vesmíru dostali a čo ich výskum priniesol.

● **VÝSTAVA**

● *Sila rastlín 30. 10. – 28. 02. 2027*

● Rastliny sú organizmy, ktoré sú základným pilierom života na Zemi. Okrem toho, že produkujú kyslík a sú potravou pre mnohé živočíchy, však v sebe skrývajú aj mnoho nevšednej sily a energie. Dokážu prežiť aj vo veľmi nehostinných podmienkach a navyše obsahujú látky, ktoré majú mnohé liečivé účinky. Výstava Sila rastlín priblíži najmä pôvodné slovenské druhy rastlín alebo druhy u nás zdomácnené.

● **VZDELÁVACÍ PROGRAM K VÝSTAVE**

● *Rastliny v kuchyni*

● V bežnom živote často používame rastliny ako potraviny, koreniny alebo príchute do jedál a nápojov. Vieme však ako v skutočnosti vyzerá napríklad vanilka, káva, kakao alebo čierne korenie, keď sú to ešte zelené rastliny? Vyskúšame si tiež vôňu rastlín v skúškach čuchu a nakoniec si pripravíme farby z niektorých korenín, ktoré použijeme pri záverečnom tvorení.

● **TVORIVÁ DIELŇA** *k ročným obdobiam (jeseň)*

● *Tvoríme z listia*

- Lístie stromov patrí v jesennom období k najbežnejšie dostupným a zároveň najfarebnejším prírodným materiálom vhodným na tvorenie. Rôzne druhy zvierat sa dajú ľahko vyrobiť z listov našich stromov. Žiaci sa popri tvorení hrovou formou naučia spoznávať rôzne druhy drevín podľa tvaru ich listov.

● **VZDELÁVACÍ PROGRAM** *k ročným obdobiam (zima)*

● *Doba ľadová*

- Obdobie jesene a zimy prináša každoročne ochladenie. V dávnej minulosti však boli obdobia, keď boli podmienky u nás oveľa drsnejšie. Ako to vyzeralo na našom území v dobe ľadovej? Bol u nás ľadovec a aké zvieratá sa tu vtedy vyskytovali? Odpoveď na tieto otázky prinesie vzdelávací program, v ktorom bude rozprávanie doplnené o ukážky zo známej rozprávky a nebude chýbať ani skutočný ľad v jednoduchých pokusoch.

● **ZÁŽITKOVÉ ŠKOLSKÉ PROGRAMY**

● *Ako sa robí múzeum*

- Vzdelávací program interaktívnou formou približuje žiakom zákulisie múzejnej práce. Priblížime si, ako sa zbierkové predmety zbierajú, ošetrujú, dokumentujú, ukladajú do depozitára a následne vystavujú, čím získavajú komplexný prehľad o ochrane kultúrneho dedičstva. Žiaci sa dozvedia veľa zaujímavého o živote múzea priamo od najpovolanejších – kurátorov.

● *Zvieratá bez predsudkov*

- Prostredníctvom edukačného programu Zvieratá bez predsudkov sa žiaci oboznámia s rôznymi druhmi zvierat, ktoré sú často spájané s negatívnymi pocitmi, predsudkami či neopodstatneným odporom a strachom. Priamym pozorovaním vybraných druhov zvierat a diskusiou o nich získajú žiaci pozitívny vzťah k týmto zvieratám a dozvedia sa zaujímavosti o spôsobe ich života, ako aj o ich užitočnosti a význame.

